

ASSUMPTA ZAPATA

francesc ballot i vilarrubia, pagès d'argentona, familiar de la Inquisició

La Inquisició era, per definició, l'organisme eclesiàstic que tenia com a finalitat vetllar per la puresa de la fe. Si en un principi les seves competències es circumscriuïen en l'heretgia, més endavant s'estengueren a altres camps, com la blasfèmia, conductes impropres... Els primers actes documentals d'inquisició general a Catalunya daten de finals del segle XII. Es tractava d'accions dels comtes reis contra diferents heretgies. En temps de Jaume I, la Inquisició féu un gran pas cap a la institucionalització amb Ramon de Penyafort, que hi vinculà el seu ordre de predicadors.

A finals del segle XV va ser creat a Castella un tribunal mixt, eclesiàstic-civil concedit pel papa Sixt IV als Reis Catòlics per tal de poder castigar l'heretgia dels judaïtzants, i a fi de mantenir la unitat religiosa, considerada l'element primordial de la unitat política. Torquemada fou nomenat inquisidor general de Catalunya el 1483.

A inicis del segle XVI, sembla ser que hi va haver un període de certa autonomia inquisitorial. En el camp local es constituïren tribunals anomenats per l'inquisidor general i altres càrrecs menors. Els corresponsals als pobles o a comarques eren el comissaris i familiars.

Quan el 10 de març de 1820 es va proclamar la constitució de Cadis a Barcelona, fou assaltat el tribunal de la Inquisició, perdent-se gran part de la documentació. El 15 de juliol de 1834 la regent

Maria Cristina abolí definitivament el tribunal de la Inquisició.

Pel que fa als familiars de la Inquisició, hem d'aclarir que al principi de l'edat moderna (segles XVII-XVIII) és habitual trobar títols que acompanyaven els noms de diferents persones evidentment amb cert prestigi i categoria social. Són títols honorífics i de distinció molt preuats a l'època. Així podem llegir després del nom, la citació de ciutadà honorat de Barcelona, cavaller, donzell... Aquestes titulacions, a més de donar prestància i categoria a la persona, li atorgaven alguns privilegis i prerrogatives. Generalment s'adquirien a canvi de diners o favors i alguns podien ser hereditaris.

Un dels títols que ens crida l'atenció és el de "familiar de la Inquisició". El familiar de la Inquisició era un servidor laic del Sant Ofici, que a partir de finals del segle XV va adquirir gran importància, donat el nombre de persones que el tenien i els privilegis de què gaudia. Aquesta titulació, encara que sovint es concedí a nobles, també s'adquiria per compra i podia ser hereditària. El text que apareix en el títol és el següent:

«Nos los inquisidores apostolicos contra la heretica pravedad, y apostatia en este Principado de Cataluña, su Condados y Distrito y en los Valles de Arán, y Andorra, por autoridad Apostolica, y Ordinaria.

»Por quanto para los negocios, que pueden ocurrir al Santo Oficio de la Inquisición en..... con-

viene, que tengamos Personas, à quienes cometerlos, y encomendarlos, por tanto confiando en vos..... por concurrir en vos, y en vuesta muger las calidades de limpieza de sangre, y demàs, que se requieren, y por ser, como sois Persona de toda confianza, que con la mayor solicitud, y secreto, hareis lo que por Nos de esta Inquisicion en.....

»Y declaramos, que en virtud de este Titulo, y Privilegio, podeis tener en la casa de vuestra habitación armas asi ofensivas, como defensivas, y usar de ellas de dia, y de noche, publica, y secretamente, por qualesquiera partes, y lugares de todo nuestro Distrito, conforme à lo mandado por su Magestad en sus Reales pragmàticas, y Decretos. Y exortamos, y requerimos à todas las Justicias asi Eclesiasticas, como Seculares de.....

y de las demás Ciudades, Villas, y Lugares de todo el Distrito de esta Inquisicion, que òs hayan, y tengan por tal Familiar del numero, guardandoos, y haciendoos guardar todas las esenciones, privilegios,, y libertades, que según derecho, y costumbre, y Cédulas de su Magestad, los Familiares del numero deben, y pueden gozar en sus Personas, y bienes: Y asimismo en pena de excomunion, y de cien florines para los gastos extraordinarios de este Santo Oficio, que no òs tomen, ni quiten las dichas Armas por sí, ni por sus Alguaciles, Executores, y Ministros, ni sobre ellos òs molesten, ni inquieten en manera alguna».

Cada població deuria tenir familiars de la Inquisició. A mitjan segle XVII al Maresme trobem una sèrie de requestes¹ que les fan des de l'Audiència civil del Sant Ofici, en les que veiem que es tracten

causes de tipus civil. Així entre altres esmenten els familiars de la Inquisició: Antoni Arquer, pagès de Sant Martí d'Arenys; Joan Pradell, pagès de Sant Andreu de Vallgorguina; Francesc Mallol, pagès d'Argentona; Joan Palomeres, tractant de Canet; Bernat Sala, mercader d'Arenys; i Pere Corbera, vidrier de Mataró. El cas d'aquest Pere Corbera afegeix la curiositat que la causa per la qual se l'insta des del tribunal és que el seu fill Pau Josep Corbera el denuncià a causa que, al seu entendre, estava malbaratant el patrimoni familiar. Patrimoni que havia atorgat a aquest fill seu, amb motiu dels capítols matrimonials entre ell i Àngela, filla de Jaume Feu, reservant-se només l'usdefruit dels seus béns i 300 lliures per testar.

A tots se'ls insta que compareguin davant l'Audiència del civil del Sant Ofici "para responder a la dicha petición y demanda y a decir y allegar de vuestro derecho y justicia". Interpretem que el fet que les causes civils d'aquests familiars fossin tractades en un tribunal especial podia comportar un nou privilegi per a ells.

Hem pogut analitzar un cas d'un familiar de la Inquisició resident a Argentona. Es tracta de Francesc Ballot (l'original del títol es conserva al Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró).² Sabíem que la família Ballot havia tingut

una gran influència a la parròquia d'Argentona, i en un principi això feia pensar que fos el motiu per accedir a aquesta titulació; per altra banda, més honorària que altra cosa.

El seu pare, Francesc Ballot, fill de Llorenç Ballot i Riudemeia, i d'Agnès Sorts, s'havia casat amb Teresa Vilarubia de la qual enviudà i després amb Rosa Mascaró (capítols matrimonials el 1790). Tenia casa a Mataró al carrer dit De fora lo portal d'Argentona, i a Argentona al camí Ral de Mataró a Granollers (limitava a l'est amb casa Bolart i a migdia amb el torrent de la Font).

El 1794 Francesc Ballot redacta testament i nomena marmessors els germans de la seva primera muller: Francisco Vilarubia que es titulava com a ciutadà honorat de Barcelona i familiar de la Inquisició resident a Moià, i el Rvnt. Grau Vilarubia. Fa hereu universal el seu fill Francesc Ballot i Vilarubia. Disposa també que se l'enterri a la tomba que posseeix la casa Ballot a l'església d'Argentona. Però en Francesc Ballot no morí fins al 18 d'agost de 1800, convertint-se Francesc de Vilarubia en el tutor de la casa Ballot, ja que l'hereu només tenia 29 anys.

Llavors el tutor, donat que no residia a Argentona i per la por que expressa de deixar aquella casa "exposada al govern i administració d'una madrastra", decideix,

1. MASMM: ESG 3. Arxiu del rector. Plec 53 Inquisició.

2. MASMM: PAT. Ballot.

Forn de Pa
Patisserie

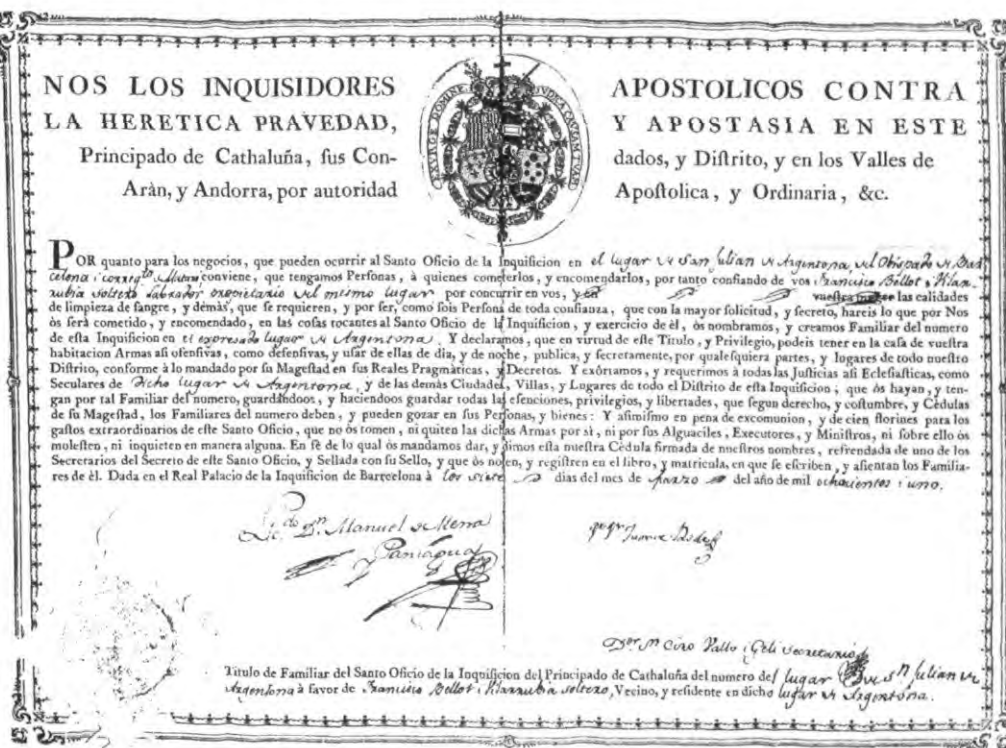
Tel. 93 797 02 04 08310 ARGENTONA

LA JÚLIA
CONFECCIÓ INFANTIL
i MERCERIA

Carrer Gran, 34 - ARGENTONA - Tel. 93 797 01 02

conjuntament amb l'altre cunyat, casar l'hereu de casa Ballot "antes que est se aficionàs ahont tal vegada no acomodaria a pares ni parents". Immediatament li proposen casament amb una filla de can Cabanyes. Aquesta proposta no és acceptada pel nebot que diu haver pensat millor amb una de les filles de Josep Folguera, pagès de Santa Perpètua. Vilarubia s'ofereix a acompanyar-lo a casa dels Folguera "per a que se cercioras de las qualitats de la familia". Les dues germanes Folguera eren Antònia i Eulària. El primer divendres de Quaresma van a veure-les, i quan l'oncle li pregunta sobre quina ha triat, ell respon que li agraden tant l'una com l'altra "sobre ser galans i se apliquen be a les feines de la casa". L'oncle finalment l'aconse-lla que triï Eulària "per sa major corpulència". Així i tot li posa la pega que els Folguera tenen molta familia i que si a això hi afegim la pràctica del Vallès "no te donarà segurament lo dot que mereix la casa Ballot". El nebot respon "no son los dots los que fan les cases".

El dissabte següent es concertà entrevista amb els pares d'Eulària i s'acordà casament per Pasqua. Acorden també que les robes es faran fer després de la boda a sastre de Mataró "equiparantse quasi a les millors cases de pagès del Vallès". I finalment per anar més de pressa suplicaran dispensa de

proclames per mitjà del Dr. Josep Pau Ballot.

Però sembla ser que la malaltia de Pau Folguera, hereu de casa seva de qui es diu que té desgana de la que no s'acaba de recuperar, endarrereix els terminis. Francesc Ballot el 6 de març de 1801 escriu a la casa Folguera exposant que veu difícil que se celebrin les bodes per Pasqua, donada la premura de temps. Sembla ser que aquesta carta fou interpretada en el sentit que en Ballot no es volia casar. Finalment Francesc Ballot vol anul·lar els sponsalícis o compromís de casament basant-se en "revés de fortuna de la casa de Folguera".

Per tal de veure's lliure d'aquest compromís han d'iniciar una causa el 29 d'agost de 1801. Així li escriu un tal doctor Josep Ballot el 19 d'agost d'aquest mateix any: "Tinch lo teu assumpto ab molt bon estat, y te asseguro que luego estarém fora de aquest enredo". En la mateixa carta li recomana que es presenti de seguida amb diners per pagar l'advocat i "determinat y resol't per casar-te amb casa Cabanyes".

En el compte dels treballs de la causa consta entre altres el fer un memorial al tribunal de la Inquisició per la llicència i copiar-se en paper segell. Al final, la llibertat

Títol de familiar de la Inquisició de Francesc Ballot. 1801.

VENDA I REPARACIÓ DE MOTOS I BICICLETES
RESTAURACIÓ DE MOTOS ANTIGUES

Carrer Barcelona, 52 • Tel. 93 797 08 01
08310 ARGENTONA

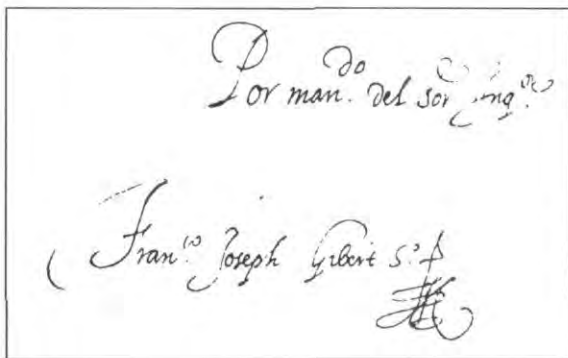
QUEVIURES-CANSALADERIA

EMBOTITS I FIAMBRES
D'ELABORACIÓ PRÒPIA

CASA
Fontcuberta

ESTABLERTA DES DE 1892

Tel. 93 797 03 07 - 08310 ARGENTONA

Do
Or man. del Sor. mig.
Franc. Joseph Gibert S.ª

Signatura al peu d'una
requesta per a què un
familiar de la Inquisició
es presenti davant del
tribunal civil. 1614.

envers el compromís li costa pagar al procurador 81 lliures 18 sous, a l'advocat 45 lliures 10 sous, 22 lliures 1 sou per una "cuita de xocolata", que no sabem si era prescriptiva o per celebrar el fi del procés. I per altres despeses com "obviar retardos y diligencies" 20 lliures i 10 sous. Fent un total de 169 lliures 19 sous. A la mateixa nota de comptes explica que ha estat precis "mereixer del notari" que accelerés i ajudés a concloure el procés àdhuc arriscant-se a "perjudicarse de alguna ganacia que li hauria donat la continuació del plet". És evident que els calia doncs acabar aviat.

3. El 1840 tenim a Josep Ballot i Cabanyes comissionat per Argenton, en un informe sobre la nova separació dels termes municipals d'Argenton i Mataró. MASMM: PAT. Ballot.

Però si examinem la data d'expedició del títol de familiar de la Inquisició d'aquest Francesc Ballot i Vilarubia (7 de març de 1801) veurem com el títol suposaria per al nebot una concessió més del seu influent oncle que volia a totes passades emparentar la casa Ballot amb la família Cabanyes.³ També podem assegurar que el fet de tractar-se d'un familiar de la Inquisició li hauria facilitat el desfer els esponsalícis, tal com es veu a la causa.

És lògic que el tema de la Inquisició hagi estat envoltat sovint de llegendes i històries inversem-

blants. De fet la seva existència i actuacions foren prou motiu d'escàndols. Però, al final moltes vegades es tractava senzillament de la utilització de les institucions existents per a fomentar l'ambició i les eternes lluites pel poder.

BIBLIOGRAFIA

COT, J. *La Inquisició a Catalunya (segles XIII-XIX)*. Barcelona: Barcanova. 1992.

FORT i COGUI, E. *Catalunya i la Inquisició*. Barcelona: Aedos. 1973.

BENASSAR, B. *Inquisición española: poder político y control social*. Barcelona: Crítica. 1981.

LENTS DE CONTACTE

CENTRE ÒPTIC ARGENTONA

Carrer Gran, 108
Tel. 93 797 16 50
ARGENTONA

L'Equip
FERRETERIA
Tel. 93 797 02 68

Ja ens coneixeu!

Carrer les Parres, 10
darrera la plaça Nova

Una tradició de qualitat i servei

Joan Miró, 10
Tel. 93 796 17 40
MATARÓ

PEIX I MARISC

EVA

Joan XXIII, 6
Tel. 93 756 12 26
ARGENTONA

GRANJA

EL CANTIR

Plaça Nova
Tel. 609 02 31 51
ARGENTONA

carnisseria
ROS
Argentona

Mossèn Cinto Verdguer
cant. Dr. Samsó
Tel.: 93 797 12 49

Plaça de Vendre,
parada 3
Tel.: 93 797 03 62

EMILI AMARGANT

La inquisició a la Vila d'Argentona

Crònica d'una investigació

Abril de 1982

Quan passo per davant d'una llibreria, sempre em miro les publicacions que acostumen a tenir penjades amb agulles d'estendre la roba en els expositors.

És com si em cridessin.

Generalment, n'acabo comprant. Aquell dia d'abril va ser *L'avenç* i el perquè un dossier extens sobre "La Inquisició als Països Catalans".

El vaig començar a llegir al vespre i al llit, tot esperant l'arribada de la son. Vaig fer mal fet, l'estudi en qüestió va aconseguir desvetllar-me: per esgarriós i per la curiositat provocada per aquest fragment que reproduïeu:

"Certament que, el 1561, per exemple, sis individus són penitenciats a Argentona per haver incendiat el paller annex a la vivenda d'un familiar. Però això no és més que un ajust de comptes perquè aquest havia agafat pres, prèviament, un amic, comú dels esmentats piròmans".¹

Vaig decidir escriure als de *L'avenç* perquè transmetessin a l'autor de l'article, Juan Luis Palos, el meu interès per ampliar la notícia sobre Argentona.

Juliol de 1985

Rebo una carta de Juan Luis Palos. (Vegeu document 1)

Argentona, 1561 versus el Maresme i Catalunya

Que l'autor sàpiga no es disposen de dades de l'any en qüestió,

però sí de 1553. Són aquestes:

Argentona	
Focs	73
Habitants	374
El Maresme	
Focs	1.626
Habitants	8.130
Catalunya	
Focs	-
Habitants	299.300

21 d'octubre de 1985

Les gestions comencen a donar el seu fruit.

La carta que en el seu moment vaig adreçar al Archivo Histórico Nacional tingué una resposta sa-

tisfactiva i engrescadora. (Vegeu document 2)

Acompanyaven a la carta les fotocòpies següents:

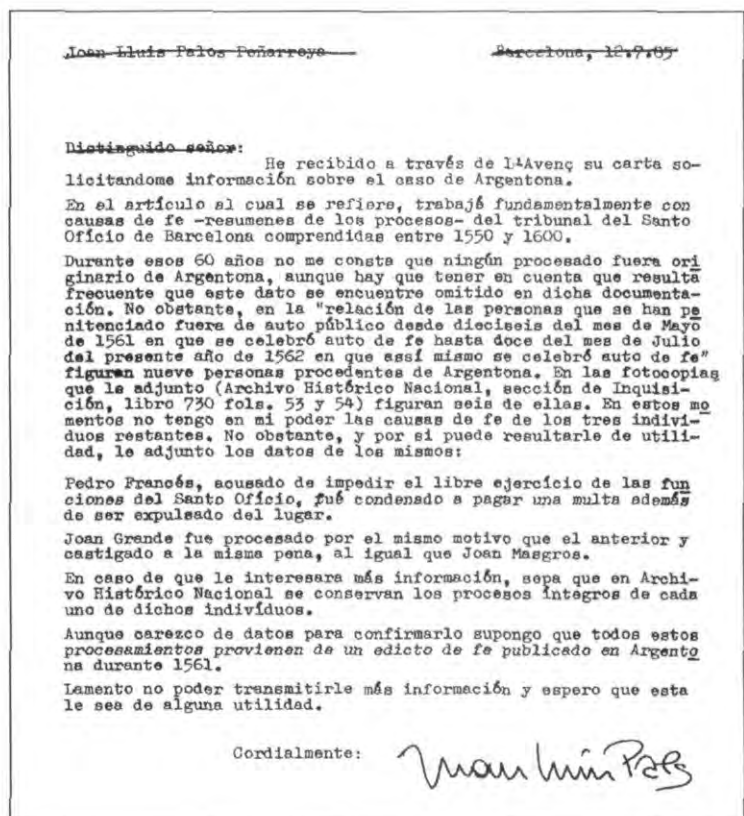
Document núm. 3: Titular: *Causas i condemnes de Joan Ferrer (pare), Madalena Ferrera, Joan Ferrer (fill), Jerònima Solera, Monfarrada Caldes, Joan Mandric, Joan Masgros, Pedro Frances i Joan Grande.*

Document núm. 4: Titular: *Procs de fe contra Joan Grande.*

Sembla ser que Joan Grande era d'origen jueu i, com a conseqüència, el seu procés fou tallat amb un altre patró. D'entrada el seu cas passà del Tribunal de Barcelona al de València.

El document del judici de Joan Grande a la capital del Túrria

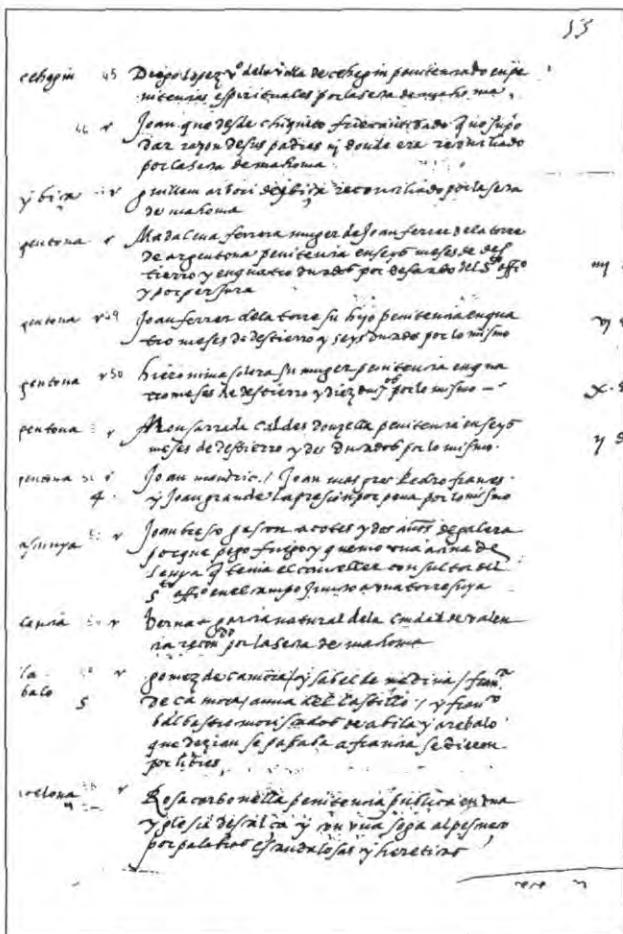
Document núm. 1.

1. *L'avenç*, Març 1982. Núm. 47. "El tribunal del Sant Ofici a Barcelona (segle XVI)". Juan Luis Palos.

Document núm. 2. |

Document núm. 3. |

comença amb:

“Ursula Grande, viuda”, i el perquè de la seva viduïtat és fàcilment imaginable: es degué quedar a les mans d’algun inquisidor amb excés de zel professional.

En la seva lectura no se’ns par-

la ni de focs ni de pallers. Se’ns informa que a la “suso dicha” se la condemnarà per “haber passado a los ritos y ceremonias de los judios ser y haver seudo herege apostata frutera y encubridora de hereges”.

Vegem-lo:

“Ursola Grande Viuda

VeZina desta ciudad

1 Visto por nos los Inquisidores Apostólicos contra la herectica pra-
 2 Vidad e apostasia en esta Ciudad y Reyno de Valen-
 3 Cia con todo su distrito por autoridades apostólica y
 4 Ordinaria. Un proceso de pleyto criminal que
 5 Ante nos ha pendido y pende entre partes el Rdo.
 6 Licenciado Ugarte, advogado y promotor fiscal deste
 7 Sancto officio accusador qurellante de la VeZina Ur-
 8 Sola Grande Viuda, muger de Joan Grande, velero
 9 VeZina desdta dicha ciudad, rea defendiente de la
 10 Otra sobre y en razon quel dicho promotor fiscal de-
 11 Nunció y acusó ante nos a la susodicha Ursola Grande
 12 Diziendo que siendo la susodicha cristiana e por
 13 Tal communmente tenyda e reputada, por la descen-
 14 Dencia que tenia de linage de Judios havia tenido amor
 15 Y crehencia en la ley de moyses y ayunado el ayuno
 16 Del perdón no comiendo en todo el dia hasta la noche
 17 Y fecho otras cerimonias de las quales protestaria
 18 De la acusar pidiendonos que la mandassemos condes-
 19 Nar en las mayores penas que en derecho se hallan
 20 Contra los hereges relexando su persona a la Justicia
 21 E braso seglar e ferle fecho entero cumplimiento
 22 De Justicia Implorando para ello nuestro Sancto Officio.
 23 Vista la Informacion que en razon de lo suso dicho nos
 24 Dio, fue mandada prender y presa respondiendoy
 25 A las moniciones que por nos le fueron fechas y a la
 26 Acusacion que por el dicho promotor fiscal le fue puesta
 27 Y a la publicacion de los testigos que le fue dada dixo
 28 Que ella ho havia fecho cosa alguna de lo contenido
 29 En la dicha acusacion e publicacion de testigos e am
 30 Bas las dichas partes dixieron y allegaron lo que
 31 Dezir y allegar quirieron hasta que concluyeron e nos
 32 Hovimos el dicho pleyto por conclusa. Visto
 33 Que la dicha Ursola grande estava y persistia en su
 34 Negativa por muchas y diversas vezes la amonesta-
 35 Mos y rogamos que quisiesse salvar su anima y dezir
 36 E manifestar la verdad ofreciendole que fariamos
 37 Com ella de toda misericordia. La suso dicha obsti-
 38 Nada como fixacion nunca quiso aceptar lo dicha mi-
 39 Sericordia. Visto todo lo demas que vista y exami-
 40 Nacions requiere y sobre todo ello havido nuestro acuerdo
 41 Y delliberacion con personas letradas de sciencia y conciencia
 42 Christo nomine invocato.
 43 Fallamos attentos los autos y meritos del dicho processo que el
 44 Dicho promotor fiscal provo bien y complidamente su acu-

45 Sacion y querella damos e pronunciamos su intencion por bien
 46 Provada. En consecuencia de lo qual que devemos declarar
 47 Y declaramos la suso dicha Ursola Grande haver passado a los
 48 Rittos y ciremonias de los Judios ser y haver seydo herege
 49 Apostata fautora y encubridora de hereges e por ello haver
 50 Caydo e incurrido en confiscacions y perdimiento de todos sus
 51 Bienes y que los devemos aplicar e applicamos a la camara
 52 E fisco real de su Magestad y que devemos mandar acudir con
 53 Ellos al magnifico Tribunal de medina receptor deste sancto officii
 54 En su nombre del tiempo que cometio los dichos delitos de que
 55 Ante nos esta legitimamente convencida a esta parte. E por
 56 Que la Sancta madre Yglesia no tiene otra cosa ni remedio de
 57 Que usar pues ella contemne y menosprecia su misericordia
 58 Que la devemos relaxar e por esta nuestra señal la relaxamos
 59 Como a herege convencida negativa, e impenitente. Al Excelentissimo señor duque
 60 De Calabria visorey y Capitan general en esta dicha Ciudad y
 61 Reyno o al muy magnifico Justicia criminal o a quien la punición y
 62 Castigo del dicho crimen pueda pertenecer y pertenezca
 63 Supplicamos a su excelencia y al dicho justicia muy affectuo-
 64 Samente rogamos y encargamos que con la suso dicha
 65 Su excelencia se mande haver y el dicho Justicia se haya mi-
 66 Sericordiosamente. Otrosi por quanto el dicho delicto
 67 Y crimen de la heregia excede y es muy mayor su compa-
 68 Racion que otro alguno por ser cometido contra la divina
 69 Magestad y por que por su gravedad no puede ser suffi-
 70 Cientemente punido ni castigado en las propias per-
 71 Sonas de los perpetradores del y la pena se estiende
 72 A la progenie y posteridad de los tales hereges Decla-
 73 Ramos los hijos e hijas de la suso dicha Ursola Grande
 74 Ser privados de todas e quales quiere dig-
 75 Nidades, beneficcios y officios ecclesiasticos y seglares que
 76 Sean publicos y de honra que los suso dichos tienen y
 77 Posseen e ser inhabiles e incapaces para impetrar tener
 78 Y posseer oros de nuevo ni poder ser jurados Justicias
 79 Clerigos ni notarios ni tener otro ningun officio que sera publico y de
 80 Honrra. E no poder traer sobre ni en su persona oro
 81 Plata perlas piedras preciosas seda grana chamelote ni
 82 Paño fino armas ni cavalgar en cavallo ni otro cosa al-
 83 Guna de las que por derecho e intenciones deste sancto officio
 84 Les son prohibidas. E por esta nuestra señal deffinitiva juz-
 85 Gando assi lo pronunciamos señalamos y declaramos en es-
 86 Tos scriptos y por ellos.
 El doctos Goncales. Jo(an) Gonsales Virs.....

Ursola grande vinda

Visto por mi los ju^{tos} dados contra la heresia y here-
 2 uedad capofa de Ursola Grande y Reyno de Valen-
 3 cia...
 4...
 5...
 6...
 7...
 8...
 9...
 10...
 11...
 12...
 13...
 14...
 15...
 16...
 17...
 18...
 19...
 20...
 21...
 22...
 23...
 24...
 25...
 26...
 27...
 28...
 29...
 30...
 31...
 32...

Document núm. 4.

Valencia, 24 de septiembre de 1.956

GENERALITAT VALENCIANA
 CONSELLERIA DE CULTURA
 EDUCACIÓ I CIÈNCIA
 ARCHIVO DEL REINO
 Para el Reino de
 ARGENTONINS

Sr. D. Emilio Amargant i Parnis
 Carrer Gran, 102, 1º, 2º
 08310 ARGENTONINS

Muy Sr. mior:

Como le dije en la conversación telefónica en este Archivo no tenemos procesos de Inquisición referidos a este Reino. La documentación o se perdió o está en el Archivo Histórico Nacional.

De este Archivo tenemos microfilm de unos expedientes de procesados y de informaciones genealógicas, pero en ninguno de ellos aparecen los apellidos de las personas que le interesan a V. (Legajos 518 a 528 y 601 a 617), referidos a los fondos del Archivo Histórico Nacional, pero no sé si en aquel habrá más documentación sobre estas materias que no tenemos microfilmadas.

Atentamente,
 Detallada des Puig
 Desamparada Pérez
 Directora

Document núm. 5.

24 de setembre de 1986

Calia seguir estirant del fil. Continuar amb la recerca de documents i intentar arribar a algun resultat plausible.

Després de parlar amb l'Arxiu del Regne de València i enviar-los

diverses cartes, m'adreçaren una missiva encoratjadora.

(Vegeu document núm. 5)

Ja havíem arribat a aquella fase de l'anar d'Herodes a Pilats.

Si se'm permet l'acudit facil, les quatre ratlles de la directora de

l'Arxiu de Regne de València també em van fer sentir desempat.

Vaig pensar que la història donava per escriure una novel·la històrica i que potser algun dia...

LLUÍS PARERA CUSÍ

La Vallalta

La Vallalta és un bell paratge de la Maresme integrat pels actuals pobles de Sant Cebrià i Sant Iscle. Al seu rerafons, l'important massa del Montnegre li dona encara més rellevància. És, sens dubte, la part més feréstega i la més desconeguda de la Maresme. Per la seva història i també per la seva orografia, és en relació a l'alegre i dinàmica Maresme un veritable punt i a part.

En aquest escrit, ens volem referir molt particularment a la singular història de la vella parròquia de Sant Cebrià, establerta i consagrada l'any 1019. Ella sempre ha sigut una comunitat atípica, totalment oblidada i sense cap interès cultural o història reconeguda. És cert que dintre de la Maresme ocupava un espai físic, però dissortadament la seva presència no anava més enllà.

La meua família, afincada a Sant Cebrià des de 1935, també sempre havien pensat que per aquest bonic poble, la història no era altra cosa que el mal viure d'unes poques famílies pageses. Era cap al 1995 quan se'm va insistir que intentés escriure una història del poble de Sant Cebrià. Com ja

s'ha dit per a mi la història del poble era la història de les famílies que hi residien. Al final, aparegué publicat *La gent de Sant Cebrià*.

Com a conseqüència de les moltes converses mantingudes amb membres de les famílies i també de les obligades recerques que van ser necessàries portar a terme per confeccionar l'esmentat llibre, s'intuí que aquell buit històric no era cert. Quedava constatat que darre del mil·lenari silenci, hi havia una història tan secreta com transcendental.

No quedava dubte que a Sant Cebrià, des de l'any 1000 al 1700, hi havia un important centre d'extermini, totalment secret. Al llarg dels 1000 anys transcorreguts fins als nostres dies, mai no en va transcendir res de la seva existència.

Encara que la gran incògnita rau en aquesta pregunta. Qui eren els condemnats a perdre la vida i el patrimoni a Sant Cebrià? La suposició més versemblant és que es tractava de presumptes hereges de certa condició, adinerats, en els que no es podia demostrar causa suficient per condemnar-los en un tribunal públic i ajusticiar-los en un auto de fe. Aquí és aplicable la dita que "és més perseguit un sos-

pitós d'heretgia ric, que un herege pobre contumaç".

Tot el procés d'extermini estava basat en l'engany. Els hereges arribaven amb la promesa de la llibertat, prèvia donació dels béns patrimonials i l'acompliment d'unes determinades penitències. En el moment que es procedia al seu alliberament, els sorprenia una mort imprevista i contundent. Durant les etapes de la Inquisició Episcopal (1000 a 1232) i de la Catalana (1232 a 1503), per portar a terme les execucions s'utilitzaven els pous de llances que en nombre de quatre estaven distribuïts a l'entorn de Sant Cebrià. En el període de la Inquisició Castellana (1503 a 1700), els pous de llances es van substituir per un únic pou de calç situat a l'interior del Palau Inquisitorial; el mètode era més net i expeditiu. El fossar situat al costat de l'església, és el testimoni tenebrós d'aquests successos.

A partir del 1700, amb l'arribada dels Borbons, les execucions en el si de la Inquisició eren simplement testimonials. El muntatge de Sant Cebrià ja no tenia motiu d'existir. De manera ordenada es decretà el seu desmantellament.

Llibreria i Papereria

CASABELLA

SERVEMPRESA
GRUPO DE SUMINISTRADORES DE EMPRESA

Puig i Cadafalch, 10 - Tel. 93 797 10 63
08310 ARGENTONA

JOIERIA - RELLOTGERIA

LLIMONA

Piles, corretges
i petites reparacions al moment
Pressupostos sense compromís
Regals aniversari

Carrer Gran, 51 - Tel. 93 797 16 23 - ARGENTONA

La parròquia de Sant Cebrià lentament es transformà en un poble rural de muntanya com qualsevol altre.

El gran llac del fons de la vall, també havia desaparegut a causa de les enormes erosions que la política de terra erma havia provocat. L'accés cap a Sant Pol, a través de la riera, ja era possible.

A la primera meitat del segle XVIII, s'acabà aquell malson que incidia en la vida de tots els habitants de Sant Cebrià i de les seves rodalies. La Inquisició havia marxat i tots els successos ocorreguts durant la seva estada eren ja història. Però l'oblit de la història no és sempre

fàcil i menys encara quan hi ha un vot de silenci de per mig. Els efectes d'aquest vot de silenci imposat sota pena d'excomunió, era una càrrega tramesa per herència. Quasi tres-cents anys de noves generacions se'l feren seu i totes aquestes famílies quedaren tancades en si mateixes per protegir-lo. Allà on no entrava la llum, no en podia sortir la foscor.

Tot el que s'ha exposat fins aquí és un breu recorregut per la història de Sant Cebrià. No és objecte d'aquest article aprofundir en els fets ocorreguts en aquest

poble entre els anys 1000 i 1700. El lector els pot trobar àmpliament ressenyats en el llibre *La inquisició a Sant Cebrià, narracions vora el foc*, recentment publicat.

Aquí es vol presentar, com a primícia absoluta, la major dimensió dels fets que les últimes investigacions donen a conèixer. Els nostres treballs actuals ens porten cap al supòsit que es tractava de deportacions sense retorn, dictades des dels poders centrals del continent. És necessari confessar que seguim en la més absoluta ignorància sobre quins tipus de persones eren subjectes d'aquesta

complexa i secreta extradició.

Les dades que pel moment estan al nostre abast, són, certament, molt migrades. Malgrat tot, la investigació ja està en un punt que ens permet formular unes hipotètiques conclusions. Les principals dades que actualment disposem com a punt de partida, són les següents:

A).- Els presos normalment arribaven per mar. El varador dels vaixells era front de la platja de Calella, on comença el carrer de les Ànimes. Els nouvinguts remuntaven aquest camí, fins arribar a l'edifici de l'actual Estonac

Panoràmica de Sant Cebrià de Vallalta.

fruites

Carrer Gran, 12 • Tel. 93 756 12 83 • ARGENTONA

**SERVEI
A
DOMICILI
GRATUÏT**

Entrepans
Esmorzars
Vermuts

Bernat de Riudemeia, 4
Argentona

Tel. 93 756 08 47

on eren confinats preventivament. Posteriorment, si procedia, eren traslladats a Sant Cebrià.

B).- En el segle XVII, el creixement de Calella feia impossible mantenir la necessària reserva. Aleshores es disposà el trasllat del varador davant la platja de les Ànimes a Sant Vicenç de Montalt. Es construí en el lloc la presó de confinament i la torre de guaita. Aquest edifici posteriorment seria el seminari dels Germans Gabrielistes.

Per posar en servei les instal·lacions de Sant Vicenç de Montalt, els Riera abandonaren Sant Cebrià

establint la seva residència a Sant Vicenç. El Mas Riera de Sant Cebrià passà a ser ocupat per uns familiars dels Gibert de Torrenbó.

C).- En els llibres sacramentals dels segles XVI i XVII, hi trobem afincats a Sant Cebrià col·laboradors amb cognoms totalment estrangers. Ells són: Holler, Holislaiquer, Francí, Hux i Thorpi. La presència d'aquests personatges confirma la dimensió internacional de Sant Cebrià.

D).- Finalment el gran secret que envoltà, durant 1000 anys, tota la vall i la desvinculació real que s'observà del Tribunal de Bar-

celona, donà peu a pensar que les directrius estrictes del Vaticà eren les que marcaven les pautes a la Vallalta.

E).- Tampoc deixa de ser significatiu que l'activitat a Sant Cebrià no s'extingís progressivament al ritme de la Inquisició. El seu tancament va ser sobtat, entre el 1700 i el 1710. El motiu era, sens dubte, que Felip V estava dolgut amb el Papa pel seu recolzament a la causa de l'arxiduc d'Àustria.

Pels historiadors interessats, són cinc portes obertes. A partir d'aquí el camí a investigar és molt llarg i de difícil accés.

la teca
menjar cuinat

General Llauder, 46
Telefon 93 756 13 49
08310 Argentona

Taller Julián

ELECTRICITAT I MECÀNICA DE L'AUTOMÒBIL

Concessionari Oficial FEMSA

Alarmes
Radiocassets
Posada al punt
Càrregues aire condicionat
Anàlisi de gasos
Mecànica en general

Enric Granados, 17 baix - Tel. 93 797 15 26 - ARGENTONA

HIFI
VIDEO
T.V. COLOR
AIRE CONDICIONAT

MENAGE
DECORACIÓ
LLISTES NOCES
OBJECTE REGAL
MOBLES DE CUINA

ELECTRODOMESTICS

C/ Gran, 1B - Tel. 93 797 06 57 - 08310 ARGENTONA
e-mail: expertcastany@eresmas.com

CELLER
Josep Castañé

On podeu trobar bons formatges d'ovella, de cabra, de vaca...
nacionals i estrangers. A més, al Celler Josep Castañé s'imparteixen
classes de tast de vins, caves

i curssets-degustació de formatges.

Els dissabtes a la tarda,
presentació i degustació
de vins i formatges.

Sant Genís, 1 - ARGENTONA - Tel. 93 797 11 06 - E-mail: catavins@inicia.es

FORN DE PA I PASTISSERIA

Martí

AAlsina

Anna Alsina
Gestió Immobiliària

C/ Dr. Samsó, 1 baixos - 08310 ARGENTONA
Tel./Fax 93 756 06 58 - Mòbil 616 35 93 54
E-mail: aalsina@cca.ictnet.es

API
Col. 2168

FRANCESC COSTA

La inquisició i el "carajo marino"

Lluitaven contra islamistes, protestants, jueus, maçons, la blasfèmia, la superstició, les bruixes i els dimonis. Però el sexe els enfollia, i tot era bigàmia, fornicació, sodomia i bestialitat. Vet aquí alguns episodis de la catòlica Inquisició als paratges benignes i amables del Maresme, o de la Costa de Llevant, que deien abans. Notícies ben certes i inèdites que il·luminen el rastre de la intolerància.

I comencem amb les proposicions herètiques, molt mal vistes pels inquisidors, i a les quals es donava l'any 1816 l'argenter Rafael Ros, de Mataró, que va ser processat per afirmar que jueus, moriscos i luterans ho havien estat al llarg de més de tres segles, que la Verge no era verge, i que Déu «no era nada, que era un carajo marino, que no había infierno, que no había demonios [i que] él pagaría una onza de oro por hallarse con un demonio en la cama». I ara anem a Calella, on un veí que responia per Miquel Feliu es fa musulmà a Alger, i amb l'Alcorà sota l'aixella i sense manies, s'apunta de pirata, fins que un dia en una acció bandolera és capturat pels cristians i dut a Mallorca, on el jutgen els inquisidors pels seus errors ideològics. Però com que durant la seva estada a les terres del moro havia afavorit a molts presoners només li posen penes espirituals.

A Badalona, a les darreries del segle divuit, hi havia una mena d'exorcista aficionat, l'Andreu Casals, que es dedicava a fer reparacions de la seva especialitat. Vet aquí que una «posesa» de la localitat el va a visitar i només posar les

mans a sobre la noia es posa a gemegar histèricament, la panxa se li infla, crida, es desmaia i expulsa sang. Per procedir a fer miracles i curar-ho tot, el senyor Andreu posava agulles en una paella al foc, manera ben segura d'ajudar a sortir els dimonis de les dones maleïdes, sempre amb l'ajut d'una bona oració. Els inquisidors no es preocupaven gens per aquests beneïts tocats de la xaveta, i els processos acabaven com el rosari de l'Aurora.

A Canet de Mar el 1591 es beneïx la nova parròquia, però com que hi havia més devoció a l'antiga, el rector trapassar en va fer una de bona. En aquell temps era ben viva la fama de sor Lluïsa, l'enèrgica monja del convent de Santa Clara de Carrión, que duïa una terrible vida de penitent en mig d'olor de santedat ja que es creia que el que tocava era sagrat, però els que manaven a l'església la consideraven una beneïta. El rector de Canet, però, va aconseguir dos grans de la cara de la tal sor, que donaven indulgència a qui els tocava, i que conjuraven les tempestes. Amb una prenda tal, l'èxit va ser immediat per a la nova parròquia, i tothom va canviar gustos d'edifici. Però ja sabem com coven les enveges i hi va intervenir la Inquisició per acabar amb l'abús d'adorar una persona condemnada, la tal de Carrión.

La bigàmia també era cosa dolenta i molt perseguida, i qui va estar de mala sort va ser en Joaquim González de Zamora. Aquest personatge anava canviant d'identitat, de lloc i de dona, fins que arriba a Mataró i enamorat del clima suau, de les llagostes de tanta fama, i de les noietes pàtries,

s'hi estableix i es casa, pensant que lluny de Zamora ningú no el coneixeria, i que la legítima s'ho fes mirar. Però vés per on la dissort es va manifestar en un soldat antic amic seu, que el reconeix i el denuncia. Els inquisidors aviat li posen el punt sobre la i.

Que el tracte amb dona era bo ho anava dient pels carrers el francès Pierre Lamoros, que s'estava a Mataró. Era a començaments del segle disset que el tal gavatx esvalotava la parròquia entenimentada explicant que fornicar amb soltera no era pecat, sempre que la noia fos consentidora i quedés contenta. Als inquisidors no els va agradar gens la idea, i va anar a parar a les fosques garjoles de l'ortodòxia, i encara hi és, que ja està bé.

En la matèria de la carn també era mal vista la sol·licitació clerical de dona, per dir-ho més clar, que el senyor rector fes mà morta amb les veïnes. En aquest greu error hi va caure el senzill carmelità fra Pau de Santa Gertrudis, mentre s'estava al convent de l'ordre a Mataró. Fra Pau, segons confirmen els inquisidors, i si ells ho diuen va a missa, es veu que es dedicava als "tocamientos" impúdics al confessor amb les seves penitents, i amb una d'elles com a mínim havien passat a majors just abans de dir missa. Com un pau, el de Santa Gertrudis, penedit, confessa davant el Sant Ofici i diu que no hi tornarà més i li varen fer cas.

La darrera víctima de la Inqui-

Rafael Ros, de Mataró, va ser

processat per afirmar que la Verge

no era verge, i que Déu «no era

nada, que era un carajo marino,

que no había infierno, que no

había demonios [i que] él pagaría

una onza de oro por hallarse con

un demonio en la cama»

sició que presentem va ser el carmelita Miquel Carrascón, també del convent del carrer de Sant Josep, amb qui entra en escena un autèntic mestre del sexe dur, del qual era un especialista al Mataró del darrer terç del segle divuit. Fra Miquel dominava el que ara s'anomena la disciplina anglesa, o sia passar-s'ho bé donant i rebent castanyes, i com que l'home s'ho agafava tant a consciència el va acabar denunciant Rosa Quintana, a qui flagel·lava sense pietat. La noia es va enfadar perquè a més de les disciplines, que li administrava amb rigor professional, li col·locava un cilici a la cuixa, i aprofitava la circumstància per fer tactes en zones properes. Vist el plaer que li proporcionava ho va fer amb altres parroquianes, fins que el Sant Ofici va dir que n'hi havia prou, i vet aquí que l'home acaba malament.

El convent de Sant Josep es veu que era cosa fina, ja que s'hi registra més activitat sexual que en qualsevol domicili domèstic de pecador pla i senzill, i és que l'estiu de l'any 1835 hi torna a haver sarau, aquest cop un frare de la casa, ell solet, «foté tres noys per lo cul», però en aquells temps la Inquisició ja no hi era per dur pel recte camí els que no feien bondat. Tot i així es varen passar una mica els incendiaris que el mateix any deixen lliços, estil zona verda, alguns convents de Catalunya, i a Mataró. Quins exemples, quina lliçó!

MARIA JOSEP CASTILLO

edicions recents

Sens dubte que el museu d'Argentona per excel·lència és el del Càntir, però no és l'únic a la vila. Ben a prop del seu estatge, al carrer Lladó, se'n localitza un altre. Petit, però ric en el seu contingut i també centrat en una activitat artesanal: les puntes de coixí.

Al Maresme hi ha localitats ben conegudes per les seves puntes, com Arenys de Mar i de Munt, però aquesta tradició de treballar fils amb boixets per crear belles filigranes s'està recuperant arreu, des del moment que la gent gran dóna el testimoni a noves generacions. Així passa a Argentona, on a més d'ensenyar a jovenalla la tècnica secular de les puntes de coixí, s'ensenyen peces, oblidades en antigues calaixeres o fruit del treball d'expertes mans dels nostres dies.

Concepció Moré i Pepi Vila prengueren la iniciativa a l'hora de recuperar aquesta artesanía a Argentona. La Pepi dirigeix avui les regnes d'una col·lecció iniciada ja fa uns anys i que porta el nom de la Concepció, ja traspasada, com un homenatge a la seva tasca emprenedora.

El llibret que comentem, presentat per l'alcalde, Antoni Soy, i amb unes paraules preliminars de Rafel Bigorra, conté una petita història de la col·lecció i de l'entitat que l'ha generat; així com una descripció d'algunes de les peces més destacades, una relació d'algunes de les varietats de punts presents a la col·lecció, capí-

tols dedicats a recordar antigues puntaires argentonines i alguns dels visitants a la mostra, les paraules d'una jove puntaire (el relleu generacional abans esmentat) i diversos testimonis que deixen constància del seu amor per les puntes i per la tasca feta a Argentona.

Vint-i-dues de les pàgines del llibre contenen fotografies, trenta-nou en total, selecció del que recull la col·lecció, que a més de puntes de coixí aplicades a vestits de núvia, albes de capellà, ventalls o mocadors, compta amb brodats antics i objectes relacionats amb la feina de les puntaires, com boixets i coixins.

Ja per acabar esmentar que el llibre no està acabat: les darreres pàgines estan en blanc per tal de, com diu l'autora, posar-hi retalls de punta, fotografies o escrits, anotacions sobre les puntes de coixí.

■ VILA IBORA, Pepi

■ *Somni d'una puntaire*
Col·lecció de puntes Amics de Concepció Moré

■ Argentona, octubre de 2001

■ 48 pàgines

GIL PARÉS
CORREDOR D'ASSEGURANCES - IMMOBILIÀRIA

Carrer Gran, 52
Tel. 93 797 10 13
Fax 93 756 04 99
08310 Argentona

Miquel Biada, 68
Tel. 93 757 46 22
Fax 93 757 46 30
08302 Mataró